

Til Berlingske Tidende

Den 19. april 2014

Kommentar/kronik på baggrund af artikel: <http://www.b.dk/politiko/mere-magt-til-de-folkevalgte>

Samarbejdende demokrati

Den 18. april rejste de to MF'ere Karsten Lauritzen (V) og Jeppe Bruus Christensen (S) en meget vigtig debat i Berlingske Tidende. Deres pointe var, at for meget politik udvikles af embedsmænd og i ekspertkommissioner uden deltagelse af politikere, som dermed bliver et halehæng i den politikdannende proces. Folketingets formand Mogens Lykketoft bakkede op og nævnte, at man kan "vende tilbage til tidligere traditioner om at politikerne bruger en meget større del af deres tid på at behandle lovgivningen, indkalde eksperter og følge op på høringer".

Det er et åbenlyst problem, hvis politik udvikles udenom politikerne. Det er imidlertid ligeså stort et problem, hvis politik kun laves af politikere. De største af tidens udfordringer har nemlig karakter af at kræve indsigt fra alle hjørner af samfundet, hvis de skal løses hensigtsmæssigt.

Præcis det problem har Teknologirådet haft nogle bud på gennem tiden. Teknologirådet blev i sin tid nedsat for at rådgive politikere om teknologiens betydning for samfundet og valgte at udvikle en egen metodik, som gik ud på at skabe konstruktiv dialog mellem politikere, eksperter, interessenter og embedsværk. Hensigten var at styrke folkestyrets mulighed for at udvikle politik på et oplyst grundlag og i dialog med omverdenen.

Særligt en metode skal nævnes her, det såkaldte Fremtidspanel, fordi den meget direkte er et svar på det problem, de to MF'ere peger på. Metoden bygger på 3 roller.

For det første Fremtidspanelet, der er sammensat af politikere. Det kan nedsættes som et særligt midlertidigt udvalg (blev benyttet i et projekt om Det Aldrende Samfund), som et fællesudvalg på tværs af de siddende udvalg (blev benyttet i et projekt om Fremtidens Danske Energisystem) eller man kan forestille sig andre sammensætninger – f.eks. et panel på tværs af Folketing, regioner og kommuner, ved emner, hvor det er relevant. Fremtidspanelets rolle er at sikre, at projektet hele tiden er fokuseret på politikernes behov, at give indspil om politiske handlemuligheder og at være bindeled til de faste udvalg i Folketinget.

For det andet nedsættes der en Styregruppe af eksperter, interessenter og embedsmænd. Den sammensættes, så der er balance i interesserne og den nødvendige tværfaglige indsigt i emnet. Styregruppen har en rolle, der svarer til en kommission, men arbejder med stor hensynstagen til Fremtidspanelets råd og ønsker. Styregruppen kan ledes af projektlederen i Teknologirådet eller af en formand.

Endelig dannes der et antal Arbejdsgrupper, som udarbejder analyser, forbereder høringer, workshops, seminarer mv. Deltagerne i arbejdsgrupperne kan være særligt inviterede, komme fra

styregruppens baglande, og være indkøbt ekspertise. Arbejdsgrupperne ledes typisk af et styregruppemedlem (analyser) eller af et MF fra Fremtidspanelet (høringer).

Metoden er stærkt skalerbar og fleksibel. Det er sådan set op til Fremtidspanel og Styregruppe, hvordan den skal køre, hvor mange analyser, der er brug for, hvor mange fælles seminarer og workshops der skal være mellem Fremtidspanel og Styregruppe, hvor mange og hvor store høringer, der skal indgå osv.

Denne metode er afprøvet i fire projekter – i fuld skala i 2000-2002 om Det Aldrende Samfund og i 2005-2007 om Fremtidens Danske energisystem, og i neddroset version i 2010-11 om Fedme som Samfundsproblem og i 2010-2012 om Bæredygtig Transport. I de to neddrolede versioner fungerede hhv. Sundhedsudvalget og Trafikudvalget som fremtidspanel. I alle tilfælde må det siges, at der var meget stor tilfredshed med forløbet hos både politikere, eksperter, interessenter og embedsmænd. Politikere, der har deltaget, har givet udtryk for, at de fik stor indsigt, en mulighed for at udvikle politik på tværs af partier, fik de langsigtede briller på, modtog en lang række politiske handlingsmuligheder som de kendte baggrunden for, og at de fik et stort nyt netværk blandt eksperter og interessenter.

Metoden er blot et eksempel på en metodik, der baserer sig på ideen om samarbejdende demokrati og som også rummer metoder til borgerinddragelse, involvering af interessenter, tværfaglige analyser og politisk dialog. Fælles for metoderne er, at de muliggør et konstruktivt samspil mellem samfundsaktører, der ellers risikerer at arbejde for isoleret og dermed for enøjet. Det kan ske både for embedsværket, eksperter, interessenter og for politikere, hvis ikke man er metodisk bevidst.

Man kan belyse en ting gennem dens modsætning. I vores øjne er skrækeksemplet på ikke-samarbejdende demokrati Produktivitetskommissionen, hvor man har valgt at sammensætte en kommission af alene økonomer – som om produktivitet er en særlig økonomisk disciplin. Produktivitet afhænger af så vidt forskellige forhold som f.eks. arbejdsmiljø, børnepasningsordninger, transportmuligheder, overenskomster, uddannelse/efteruddannelse, investeringsforhold, innovationsbetingelser, automatisering, IT, bosætningsmønstre, forskningssamarbejde og relationen mellem arbejde og fritid. Det er en graverende metodisk fejl at tro, at (i øvrigt meget, meget dygtige og særdeles fornuftige) eksperter fra en enkelt disciplin kan overskue alle disse forhold. Produktivitet er et godt eksempel på de store spørgsmål i tiden, som kun kan behandles fornuftigt gennem et bredt involverende samspil mellem politikere, eksperter fra mange felter, interessenter, embedsværk og – ikke at forglemme – borgere.

I 2012 blev den offentlige institution Teknologirådet nedlagt og Fonden Teknologirådet oprettet i samarbejde mellem Folketinget, regeringen og Teknologirådet. Fonden Teknologirådet er en erhvervsdrivende fond med almennyttigt formål og den viderefører så at sige Teknologirådet i en ny form. Folketingets Uddannelses- og Forskningsudvalg vedtog i begyndelsen af april en beretning, hvori der opridses en model for, hvordan Folketingets udvalg kan samarbejde direkte med Teknologirådet i dets nye form. Et helt oplagt samarbejdsområde er forskellige former for "samarbejdende demokrati", fordi Fonden Teknologirådet har en helt unik og internationalt anerkendt metodisk kompetence, er mindst ligeså uafhængig som det tidligere Teknologirådet, har et meget vidtfavnende netværk blandt eksperter og interessenter, har stor erfaring i samarbejde med embedsværket og ikke mindst med politikere, og har en meget bred tværfaglig indsigt.

Med udgangspunkt i Mogens Lykketofts bemærkning kan man sige, at der ikke nødvendigvis er behov for at opfinde noget nyt, når man blot kan vende tilbage til tidligere traditioner og gøre brug af de løsninger og samarbejdsmuligheder, der allerede har bevist deres værd.

Kim Møller, formand for bestyrelsen i Fonden Teknologirådet

Hanne Severinsen, næstformand

Lars Klüver, direktør